

literatura XAVIER ALIAGA

Amb poca diferència de temps, el segell de la revista 'L'Avenç' ha llançat els dos serials que els escriptors Julià Guillamon i Adrià Pujol dedicaren en aquesta publicació a la ciutat de Barcelona, 'El barri de la Plata' i 'Els barcelonins', textos de propòsits i factures ben diferents però igualment valuosos des del punt de vista literari i del reflex de les mixtures i complexitats de l'urbs.

Doble immersió literària en la mixtura barcelonina

Els barcelonins

ADRIÀ PUJOL CRUELLES

L'Avenç
Barcelona, 2018
150 pàgines

El barri de la Plata

JULIÀ GUILLAMON

L'Avenç
Barcelona, 2018
230 pàgines

De manera cíclica sorgeix la qüestió, bastant ociosa, al voltant de la "gran novel·la sobre Barcelona" encara per escriure. No descarteu, fins i tot, que algú estiga immers encara en l'intent. Un esforç bastant improductiu: la història de la ciutat, la seua construcció per capes i onades migratòries, per esdeveniments i estats d'ànim, presenta un grau de complexitat de tal magnitud que resisteix qualsevol pulsio totalitzadora. Hi ha moltes *barcelones* per explicar des de la literatura. Més que amb un gran llenç en blanc sobre el qual alguna mà mestra faça els traços definitius i globalitzadors, el relat s'haurà de compondre —ja s'està fent— a la manera d'un gran mosaic.

L'escriptor i crític Julià Guillamon (Barcelona, 1962) dissenya, construí i enganxa curiosament la seua petita però valuosa peça en un reeixit serial en la revista *L'Avenç* dedicat al barri de la Plata, "el barri dels valencians del Poblenou on vaig viure fins gairebé els trenta anys". Per fer-ho, Guillamon recorre als records familiars i a la documentació per reconstruir la vida del barri que va acollir "un flux ininterromput de gent, una gran emigració oblidada, anterior a l'emigració murciana i andalusa", diu en referència als habitants de les co-

marques de l'interior de Castelló que es buscaren les garrofes en les indústries del Poblenou en el trànsit del segle XIX al XX. Immigració que, almenys durant un temps, mantingué una certa consciència identitària, com revela l'existència, cap al 1916, del Centro Instructivo Republicano Radical Castellonense. El mateix autor és producte d'aquells fluxos cap a Barcelona de la gent de les comarques del nord del País Valencià, si bé "quan jo era petit (...), la gent havia deixat de ser i de sentir-se valenciana. Els fills, catalans o castellans, eren barcelonins".

Guillamon reconstrueix amb bon pols narratiu i abundant suport documental —no sols fotogràfic— un entorn, el Poblenou, en el qual ja havia ubicat obres anteriors com *La fàbrica de fred* o *La Moràvia*, novel·la que acull el personatge de Saperas. Es tracta d'un relat acollidor, envoltant, que aporta informació que ens ajuda a entendre algunes de les mixtures de la ciutat. Allà on el relat es fa fort, amb tot, és en el vessant més (auto)biogràfic, amb les històries que tenen a veure amb la seua família. I el llibre creix més encara en els fragments en què apareix en escena Julián Guillamón, el pare de l'autor, un personatge contradictori i fascinant, trem-pat, fester i amant de la tauromàquia, algú

teatre

'Sopa de pollastre amb ordi', d'Arnold Wesker, vista a través dels ulls de Francesc Foguet

llibres

Ramon Pla escriu sobre 'Clàssics per a la vida', de Nuccio Ordine, editat per Quaderns Crema

música

Moisés Pérez ha escoltat el disc en solitari de Judit Neddermann, 'Nua', i en fa l'avançament

Adrià Pujol

Julià Guillamon

LEOPOLDO POMÉS

que "exultava amb les bandes de música, els pasdobles, els toros i els coets", però també egòlatra i un punt inconscient. Un perfil que se'n va presentant a glops.

Guillamon explica la història del seu progenitor amb valentia, sense obturadors, sobretot pel que fa a la difícil relació amb la seua mare, que treballava com una mula de càrrega mentre el marit aprofitava qualsevol oportunitat per fer escapades a Toga —el poble de la família—, Castelló o València. Un individu "d'una innocència vertiginosa", diu Guillamon en algun moment, a tall de disculpa.

Literàriament, el llibre s'enlaira en el tram final, va guanyant en cruïsa i capacitat de commoció, per circumstàncies i episodis que és millor deixar per als lectors. Tot i que molts lectors gaudiren d'aquesta història en format serial, trobe que la lectura intensiva en forma de llibre realça les moltes virtuts del relat.

Els barcelonins té un altre to, unes altres intencions. Resseguint el fil d'un encàrrec expositiu a l'antropòleg i escriptor Adrià Pujol (Begur, 1974), l'exposició "BARCELONES", aquest empordanès arrelat a Barcelona es planteja el repte de copsar l'essència barcelonina, l'esperit dels habitants de l'urbs. Per fer-ho, parlarà amb gent, se submergirà en la

memòria col·lectiva i en lectures adients al cas i anotarà les seues observacions i reflexions en una sèrie de 12 capítols, un per mes, amb una reconfortant i gojosa voluntat de no defugir cap combat ni contradicció, ja siga col·lectiva o personal. Un relat, tot just, sobre la dificultat de trobar una definició satisfactòria sobre qui són els barcelonins, els habitants d'una ciutat construïda sobre allaus migratòries i sobre individus procedents d'uns altres indrets de Catalunya. On caben des del que l'autor anomena "súper-barcelonins", individus que responen a un cert motlle cultural, com ara Bernat Dedéu o Josep Pedrals, al fill d'andalusos del barri del Carmel que "parla un català oliós".

El resultat és un llibre esfilagarsat —sense ser irremeiablement dispers— enginyós, càustic i terriblement divertit. Pujol fa servir un narrador en segona persona, una veu de la consciència que li permet agafar el fuet ("Rei, tu també ets súper-barceloní. Mira't. La bicicleta amb criatures, la robeta comprada al Born, les sortides a la tele i a la ràdio, les anadetes a les llibreries de moda i...") i incloure's en la matèria satiritzada, la qual cosa atorga crèdit a la crítica, lubrica el relat i genera moments apoteòsics: "Deixa'm en pau. No existeixes. Les veus de la consciència

no citen Zweig", es regira Pujol personatge en algun moment. Fragments potser no tan gloriosos com el demolidor retrat que fa Pujol dels gestors i funcionaris culturals de la ciutat, a qui titlla d'ambiciosos, grimpadors i dedicar més temps "esmorzant o badant que no pas treballant".

Amb tot, entre bufetades a tort i a dret, del turisme o la planificació urbanística a la vida cultural ("I tu ets més previsible que el tipus de llibres que guanyen el Lull", etziba la veu de la consciència), i mostres d'enginy (no us perdeu algunes de les enumeracions genuïnament barcelonines), en el text s'obri camí una certa veta reflexiva, la que parla de com "el Procés s'enganxa a la pell del barceloní, tant si pren partit com si no en pren, de manera voluntària o involuntària, i ja part de les identitats". O veu en les filles, "en directe", el procés de fer-se barcelonines.

Pujol descriu els barcelonins i el seu hàbitat, un món de menús barats amb "fideuada tètrica" i "púding de cautxú", setembres "xardorosos" i octubres "més civilitzats" que permeten abandonar "el tropicalisme indumentari". Un espai, com tots, de servituds polítiques i contradiccions socials. Un text que acaba, simbòlicament, en un basar xinès. Amb un estranyament desconcertat i honest.